

MACAR ÇEVİRMEN EDİT TASNÁDİ İLE TÜRK EDEBİYATI ÜZERİNE BİR KONUŞMA

Deniz Depe

■ Çevirileriyle tanıdığımız, 1942 Macaristan doğumlu Türkolog Edit Tasnádi ile bu yılın şubat ayında Budapeşte’de buluştuk ve çevirmenlik serüveni üzerine keyifli bir sohbet gerçekleştirdik.¹ 1942 Macaristan doğumlu Edit Tasnádi, 1967 yılında ELTE Üniversitesi Türkoloji Bölümü’nden mezun olmuş ve uzun yıllar Macar Radyosu’nun Türkçe Yayın Servisi’nde çalışmıştır. Tasnádi, yüzden fazla eseri Türkçeden Macarcaya çevirmiş ve beş yıl Ankara Üniversitesi Hungaroloji Bölümü’nde görev yapmıştır.

Türkolojiyi seçme hikâyenizi paylaşabilir misiniz bizimle?

Ben Türkolog olmayacaktım. Bilmiyorum Türkiye’de nasıl ama Macaristan’da, okulda Macar Dili ve Edebiyatı dersleri var. Ancak grameri kimse sevmiyor. Bizde öyle. Macar Dili ve Edebiyatı hocalarının çoğu da öyle. Edebiyatı sever, grameri sevmez. Ben yedinci sınıfa geçtiğimde Macar Dili ve Edebiyatı hocamız, ilk derste “Gramer kim sever?” diye sordu. Herkes susuyor. “Peki,” dedi hoca, “ben yıl sonunda yine soracağım.” Ne yaptı ne etti bilmiyorum ama ben grameri sevmeye başladım. O kadar ki ben Macar diliyle uğraşan bir dilci olacaktım. Tabii sosyalist sistem bir sürü şey için daha sert, daha disiplinli durumdaydı yani o zaman üniversitede mecburen herkesin iki branşı olmasıydı. Macar Dili ve Edebiyatı, tamam. Onun yanına ne öğreneyim sorusu üzerinde kafamızı yorduk. Benim akrabalarım arasında bir bayan vardı, o zaman Macar Dili ve Edebiyatı bölümünde üniversite öğrencisiydi. O, dedi ki “Macar Türk dil ilişkileri var, sen Türkoloji’ye gir yani ben, Macarca için Türkoloji’yi seçtim. Beş yıl boyunca ağırlık vermedim Türkoloji’ye. Üniversiteyi bitirdiğim zaman, hayallerimde olan Macar Dil Kurumuna² girecektim fakat eleman alınmadı o

1 Edit Tasnádi ile iletişime geçmeme yardımcı olan Prof. Dr. Bülent Bayram ve Sinan Yaman’a teşekkürü bir borç biliyorum.

2 Macar Bilimler Akademisinin bir enstitüsü.

zaman. Macar Radyosunun Türkçe yayınları vardı; oradan kürsüye bir telefon geldi, birine ihtiyacımız var diye ve ben artık beşinci sınıfta iken radyoya girdim. Bana bir gazete verildi, bu makaleyi çevir diye. Ben, beşinci sınıftayım ama hayatta bir kelime bile Macarcadan Türkçeye ya da Türkçeden Macarcaya çeviri yapmadım yani Türkçe metinleri bir filolog gözüyle inceledik. Pratik dil bilgisi yoktu. Zaten o zaman aramızda demir perde vardı. Şimdi öğrenciler gidip geliyorlar; turist olarak ya da Erasmus'la vs. Ben üniversiteyi bitirdikten iki yıl sonra İstanbul'a gidebilmişim. İki gün için bir yılbaşı turu vardı.

Yıl kaçtı?

Ben 67'de mezun oldum yani 68-69 yılbaşı.

Radyoyu sevdiniz mi peki? Nasıldı oradaki çalışma hayatınız?

Bundan pişman olmadım daha sonra çünkü radyoda çalışırken Türkçeyi öğrendim. Hatta yıllar boyunca çok sevindim, ben Türkçe öğrendim ve bana para ödüyorlar diye. Tabii ilk işim neydi, bilmem düşünebilir misiniz? Ben radyoya girdiğimde -67'de, o zaman Türkiye'de de bizde de pek yok televizyon-insanlar radyo dinliyorlar. Macar Radyosu çok popülerdi. Hem Türkiye'de hem de Batı Almanya'da. Batı Almanya'da bir milyon kadar Türk çalışıyor. Tabii hem Macarları seviyorlar hem sıla özlemi yani radyomuzu dinleyenler çoktu. Bir yılda kırk bin kadar mektup gelirdi. Öyle günler vardı ki hani alışveriş merkezlerindeki sepetler var ya, öyle sepet dolusu mektup. Ben ilk önce gelen mektupları okumakla görevlendirildim. Görevim, dinleyicinin ne istediğini anlamaktı. Bu mektupların büyük kısmında müzik isteği ve mesajlar vardı yani Almanya'dan Türkiye'ye, Türkiye'den Almanya'ya, doğum gününü falan tebrik etmek için. Tabii türkü, şarkı isteyenler de olurdu; mesaj gönderenler olurdu... Ben, hangi türkü, şarkı isteniyor mektuptan bulurdum ve ona göre programa koyardık mektupları. Ondan sonra, o zaman bir karı koca vardı bizde, Türkler. Daha çok programcılar onlardı. Mesela "Mikrofon Sizin" diye bir program vardı. Ondan sonra bir posta kutusu programı vardı, Şekip Bey yaptı. Mesela başlık parasından şikâyet ediliyor, Macaristan'da şu nasıl bu nasıl gibi sorular geliyor. O mektupları isteklerine göre ben sınıflandırırdım. Müzik mi istiyor, sorusu mu var, derdini mi anlatıyor falan. Böyle başladı ve yavaş yavaş Türkçenin -şimdi artık unutuyorum ama- içinde oldum ve daha sonra işte başladım bir yandan tercümanlık yapmaya, edebî eser çevirmeye yani asıl istediğimin çıkmaması üzmüyor beni çünkü hayatta bir sürü şey gördüm, öğrendim, yaptım. Ben, sevdim bu işi.

Çeviri edebiyatla ilgilenmeye ne zaman başladınız yani maddi kaygılar mı yoksa gerçekten ilgilendiğiniz, merak ettiğiniz için mi?

Yok, bu da aslında bir rastlantı eseriydi. Ben radyoda çalışıyorum fakat Türkiye'yle bu kadar ayrı kalmamız nedeniyle ilişkiler çok sınırlıydı ve Türkçe bilenler yoktu bu ülkede. Onun için eninde sonunda bizi buldular. Ya tercüman istediler ya da çeşitli yardım. Fakir Erdinç, Macaristan'a geldi. O da Bulgaristanlı

bir Türk yazardı ve o dönemde Macaristan'da her şey devletin elindeydi. Devletin kocaman şirketleri vardı. Mesela kitap alanında dört tane yayınevi vardı, kocaman. Klasik Macar edebiyatı için, Çağdaş Macar edebiyatı için, dış edebiyat için ve çocuk edebiyatı için. Kocaman kadroyla çalışan yayınevleri ve Fakir Erdinç, Bulgaristan'dan geldi. Bir yayınevinin misafiriydi. Onlar bize telefon ettiler. Tabii ben henüz çok gençtim, Türkçeyi henüz konuşamıyordum fakat Şekip Bey ile Ziya da Macarcayı doğru dürüst bilmiyorlardı. Zaten benden çok daha yaşlıydı, ben gençtim; her şeye beni gönderiyorlardı. Sen git, Fakir Bey'e yardım et falan. Gittim ve yayınevinde çok iyi bir edebiyatçı vardı, çok dil bilen bir bayandı ve Türk edebiyatı da onun şubesindeydi. O bana dedi ki "Biz şimdi bir Türk öykü antolojisi hazırlamak istiyoruz. İşte sana bir Türk öyküsü: Yaşar Kemal'in 'Sarı Sıcak'ı. Sen bunu çevir." Hayatta ilk çevirim buydu edebiyattan fakat güzel yapmışım herhâlde çünkü o antoloji için sonra birkaç öykü daha çevirdim ve sonradan öğrendiğime göre herkese prova olarak bu Sarı Sıcak verilmiş ve kitapta benim çevirim var.

Zorlandınız mı peki?

Hatırlıyorum, çok çektim yani şiir çevirirken bu şeklini koruyabilmek için, hece sayısını, kafiyeleyi koruyabilmek için biraz serbestlik tanınıyor çevirmene fakat düz yazı çevirirken ne kadar serbestlik veriliyor? Sen bu işi yaptıysan görüyorsun, düz yazıyı motamot çevirmek mümkün değil. Hem dillerin çok büyük farkı var hem de edebiyat âdetleri başka. Mesela bu "Sarı Sıcak"ta, -başkahramanı küçük bir çocuk- her cümle çocuk ile başlıyor. Oysa biz kompozisyonda -ilkokulda öğreniyoruz- özne aynısı tekrarlamıyoruz. Dedim, Macarca hep "gyermek gyermek" söylesem çok can sıkıcı. Bu gyermek'leri silmek için iznim var mı benim? Bu türden sorularım vardı.

Sonra nasıl gelişti çevirmenlik hikâyeniz?

Sonra, ilk önemli çevirim de şöyle oldu. Orada benim adım çıktı, diğerleri arasında. Yayınevinden beni aradılar ve şey dediler: "Bizde bir kitap var, İngilizce. Onu okuyan editörümüz çok beğendi fakat biz ikinci dilden çeviri yapmıyoruz. Siz çeviri yapar mısınız?" Şimdi İngilizce okuyor, *The Wind From the Plain* başlığıyla Yaşar Kemal. Ben araştırdım nedir bu, meğer *Orta Direk*'miş ve "Tamam," dedim, "ben yapayım." *Ortak Direk*'e başladım. İlk cümlesi de: "Döngüle geldi kapıya dayandı." Şimdi Döngüle nedir? Arıyorum radyodaki Türkleri, kimse bilmiyor. O zaman aklıma geldi, bunlar İngilizcesinden okuyorlar. Gittim yayınevine, dedim, İngilizcesini verin ve İngilizcem Türkçemden çok daha zayıf ama çok iyi sözlükleri var. Bu döngüle; dikenli bir bitki ve sonbaharda kuruyor, kökleri çıkıyor topraktan ve böyle döne döne koşuyor ovalardan. Onun için adı döngüle. Sonuç olarak aslında ben radyoda gazeteci olarak çalışıyorum. Çok çok parlak yaşamıyoruz fakat normal bir standart yaşamımız var yani para için değil, gerçekten bu işi çok sevdiğim için.

Konu açılmışken çevirilerden devam edelim. Çevirdikleriniz içinde bugüne kadar en sevdiğiniz, en keyif aldığınız çeviri hangisi?

Bilmiyorum. Herhâlde şeyden başlamak lazım, en meşhur isim Orhan Pamuk. Orhan Pamuk'un kaç romanını çevirdim? *Kara Kitap*, *Benim Adım Kırmızı*, *Masumiyet Müzesi*, *Kırmızı Saçlı Kadın*, *Kafamda Bir Tuhaflık*... Bir tane daha olmalı. Orhan Pamuk'u seven de var, sevmeyen de. Onu da biliyorum. Ben de aynı ölçüde sevmiyorum bütün romanlarını fakat bence Türk edebiyatının çoğunda böyle bir "laf laf" yazarlar yani benim zevkime göre daha konuşkan yazarlar var. Pamuk da öyle, anlatıyor, anlatıyor, anlatıyor. Hele bu *Masumiyet Müzesi*, onun kahramanı çıkıyor böyle, yatıyor, yukarıya bakıyor ve kalbi ağrıyor ve bilmem ne. (*gülüşmeler*) Aşktan çok acı çekiyor. Bazen dedim ki yeter artık kalk oradan. Kızdım ona yani biraz gereksiz gördüğüm sayfalardan bir inci gibi çıkıyor. Pamuk'un çok ilginç tasvirleri var. Çok iyi, çok ilginç, kendine özgü tasvirleri, düşünceleri var. O, çok mutlu ediyor insanı. Mesela ben Bekir Yıldız'ı çok seviyorum çünkü onun hiçbir lüzumsuz sıfatı yok. Diğeri de Ferit Edgü. Bu iki yazarı şey için çok seviyorum, her yazdıkları kelime önemli. Atılabilecek hiçbir kelime yok onların yazılarında. Onun için seviyorum. Mesela *Kafamda Bir Tuhaflık*. Bir yandan çok güzel, çok ince, kelimelerle anlatılmaz, pembe romanlara hiç benzemeyen bir aşk hikâyesi var içinde. Orhan Pamuk, daha çok Nişantaşı bölgesinin yazarı. O gecekonduların oluşumunu yazıyor ama sosyolojik açıdan o kadar incelikler var ki yani nasıl cereyan kaçıracağını ondan tut, her şey var içinde. Onu çok zevkle çeviriyordum. Sonra şöyle bir ilginçliği de var Türkçeden Macarcaya çevirmenin: Türkçede özellikle yazı dilinin cümle yapısı bizden çok farklı. Bilmem siz Türk olarak ne kadar farkındasınız, konuşma diliniz yazı dilinden çok farklı.

Mesela hocam?

Mesela ben Türkçeye -ilk önce dediğim gibi- radyodaki programlarda başladım ki orada "Kızımın doğum gününü kutluyor, gözlerinden öpüyorum." diyor, ben bunu üçüncü şahsa çekiyorum, "gözlerinden öpüyor" diye değiştiriyorum, iş bitiyor. Ondan sonra haberlere başladım. Haberler gene bir kalıp içinde fakat yazı olarak ben çeviriyorum, Türk arkadaşlar düzeltiyor. Türkiye'ye gitmeye başladığımda herhâlde konuşmamda bu yazı dilinin etkisi vardı ve herkes bana, "Siz bizden daha Türkçe konuşuyorsunuz." derdi fakat ben sonra anladım; bu "di" ile yapılan cümleler var ya, ne bileyim, "Oraya gittikten sonra şunu şunu yaptı." diye. Şimdi basit bir şey. Bu Macarcada iki cümle oluyor, sizde bir cümle: "Geldiğini gördüm." Ne kadar kolay fakat Macarcada "Gördüm ki geldi." Mesela Orhan Pamuk'un bir cümlesinden Macarcada dört beş cümle çıkıyor. Bu cümlelerin birbirine nasıl bağlanacağı üzerine kafa yormak lazım. O kendiliğinden olmuyor fakat siz konuşurken bunları hiç kullanmıyorsunuz ve böyle imrenerek baktım, nasıl hiç kullanmadan konuşuyorlar. Ben onları kullanmadan konuşmıyorum.

Peki, bu romanları ya da öyküleri neye göre seçiyorsunuz? Kendi zevkiniz mi yoksa biri sizden rica mı ediyor, bunu çevirebilir misiniz diye?

Bunların çeşitleri var. Yayınevi beni arayabilir; şu şu roman elimde var, çevir diye. Gene bir parantez açayım; Macarca küçük bir dil, Macaristan on milyonluk bir ülke. Macar edebiyatını dış ülkelerde tanıtmak kolay değil. Çeşit çeşit dönemlerde, göçmen halklar kaçtı Macaristan'dan. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Yahudilere karşı şeyler nedeniyle, Sovyetlerden korkusuyla, 1956 Macaristan ayaklanmasının bastırılmasından sonra dalga dalga Macarlar çıkıyor. Bunlar küme hâlinde; nasıl Köln'de veya Berlin'de Türk mahalleleri var, bizim de böyle mahallelerimiz oluştu. Paris'te yaşayan bir edebiyatçımız orada bir dergi kurdu. O dergide "Küçük Diller Büyükle Edebiyatlar" diye bir anket yaptılar yani küçük edebiyatlar nasıl dışa açılabilir diye. Bu Fransızca yayımlanmış. Onu Türkiye'de biri görmüş ve bir benzerini *Gösteri*'de yapmış, yirmi tane Türk yazara bu konuda sorulmuş. Tamam, Türkiye'nin nüfusu çok daha yüksek fakat bu açıdan ben de küçük diyebilirim. Niye küçük çünkü nasıl Macarcayı Macarların dışında çok az kişi yabancı dil olarak öğreniyor, Türkçe de öyle. İnsanlar bir sürü yabancı dil öğreniyor ama bir yabancı Türkçe öğrendiği zaman soruyorlar, sen niye Türkçe öğreniyorsun diye. Bana da bin bir defa sordular, niye Türkçeyi seçtin diye ve Aziz Nesin'in kendine özgü bir esprisiyle cevap verdim, dedim ki: "Her büyük kapının yanında küçük kapı da var."

Son olarak mesela iki yıl önce miydi bir yıl önce miydi Noel'in öncesinde, bana bir yayınevinden e-posta geldi. Bir editörümüz *Kürk Mantolu Madonna*'nın İngilizcesini okumuş, çok beğenmiş ve hayranlıkla şaheser diye anlatıyor. Bunu çevirir misin? Bu kitap da altmış yıl önce yayımlandı. Türkiye'de herkes biliyor, herkes okuyor.

Evet, çok popüler.

Ancak kimsenin aklına gelmedi. Çevireceğim kitabın seçimi bana düşerse ben çağdaşlarımızı tercih ediyorum. Tabii Sabahattin Ali'yi biliyorum. Hatta o sözünü ettiğim ilk antolojide onun çok güzel bir öyküsünü çevirdim, "Hasan Boğuldu" diye. O da ilk çevirilerimden fakat *Kürk Mantolu Madonna* aklıma bile gelmedi. İşte, şimdi yayıncıların dikkatini çekti ve çok çabuk çevirdim, kitap festivalimize yetişti. Çok güzel bir kitap oldu. Bu da bir yol. Bunun dışında mesela tabii benim arkadaşlarım var Türkiyeli. Özellikle bir arkadaşım var, kendisi avukat fakat ben iyi bir okurum diyor, ben edebiyatçı değilim. O bana bazen şunu çevir, bunu çevir, der. Mesela İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası*'nı bana önerdi. Ben açtım, başladım, "Ayy! bu Osmanlıca bir şey." dedim, bıraktım fakat nedense bir zaman geçti tekrar elime aldım, baktım ki gayet güzel, ilginç bir kitap. Gerçekten güzel bir kitap ve çevirmesi de hoştu. Ondan sonra

yazarıyla da tanıştım yani öyle tavsiyeler de oluyor. Şimdi son olarak mesela bir arkadaşım var, Memet Baydur'un adını biliyorsun herhâlde.

Çok severim. Siz de "Gözün Kahverengi Suyu"nu çevirmişsiniz.

Evet, bir oyununu da çevirdim çünkü bir yayınevi benden Çağdaş Türk Oyunları antolojisi yapmamı istedi ve bayağı oyun çevirdim. Okudum, okudum, bir seçim yaptım. Baydur'un da bir oyununu, *Kamyon*'u seçtim. Ondan sonra sıra telif haklarına geldi ve baktım Sina Baydur. Bu kadın, -önce kadın mı erkek mi onu da bilmiyordum, internette artık her şey bulunabiliyor- (*gülüşmeler*) diplomatmış. Ona mektup yazdım ve izin istedim. Meğer onun oğlu Budapeşte Teknik Üniversitesinde öğrenim yapmış ama diplomasını hiç almamış çünkü klarnetçi, jazz yapıyor, hâlâ burada. Sina, böyle gidip geliyor. İzin verdi onu çevirmeme ve geldiğinde kendisiyle tanıştım, oğluyla da tanıştım yani gidip geliyor, buluşuyoruz Türkiye'de, burada... Kendisi de emekli artık, o da çeviri yapmaya başladı, İngilizceden çeviriyor. Son gelişinde bilmem biliyor musunuz, Hatice Meryem -onun iki kitabını çevirdim-, *Sinek Kadar Kocam Olsun Başımda Bulunsun*, onu da çok sevdim. O acı ironisini kadının. Ondan sonra *İnsan Kısım Kısım Yer Damar Damar* ve şimdi çok kısa bir kitabı çıktı: *Bir Kadın Nasıl Öldürülmeli*. Aile içindeki suikastlar veyahut facialar var ya, aile içindeki şiddetle ilgili bir kitap bu. İncecik, seksen sayfa. Yayınevine yazdım, bizde de var bu konu. Sina getirdi bu kitabı bana; ben, okudum ve yayınevine haber verdim, böyle bir kitap var diye; çevirdim bile. İnşallah, bizde her nisan ayında kitap festivali var, onda çıkacak. Böyle oluyor seçimler.

Peki, merak ettiğim bir şey var aslında. Tanpınar, Türkiye'de çok popüler son dönemde. Herkes onu konuşuyor, onun hakkında sempozyumlar yapılıyor, yayınlar çıkıyor. Birçok yabancı dile de çevrildi. Ben seyahat ettiğim ülkenin diline çevrilmişse mutlaka satın alırım bir Tanpınar çevirisini, kütüphaneme koymak için. Buraya geldiğimde Macarca Tanpınar aradım ancak çevrilmemiş. Nedenini merak ettim açıkçası.

Nermin Mollaoğlu'nu biliyorsundur, benim çok eski bir arkadaşım. O bir Tanpınar hayranı, bana bütün Tanpınar kitaplarını hediye etti. Ben de çevirmek istedim fakat beni o kadar sarmadı. Bugünün yazarlarını daha çok seviyorum. Hem düşünceler hem konular, problemler, kafa çalışmaları ve dili açısından... Tanpınar, benim için biraz Osmanlıca yani biraz daha zor. Çok çok zor değil ama daha zor. Bir yandan benim zevkim var, öte yandan ben artık yayınevlerini de biliyorum, onların isteklerini... Macar okurlarını da biliyorum. Bana göre Macar okuru için Tanpınar, o kadar cazip değil gibi geliyor. Onu çevirmeye kalkmadım fakat onun büyüklüğünü kabul ediyorum, inkâr etmiyorum.

Peki, Oğuz Atay, Macar okuyucu için bir anlam ifade eder mi?

Biliyorum onu da. Ona da yayıncı bulamadım. Şimdi düşünün. Bütün nüfus on milyon. Bu on milyondan kaç okur? Her yerde olduğu gibi bizde de daha

çok kadınlar okuyor ve kadınlar -büyük bir kısmı- daha kolay okunacak şeyleri, pembe roman gibilerini okuyor. Macar televizyonlarında Türk dizileri çok popüler. O televizyon dizilerinin altındaki romanı, -çünkü kimileri romandan uyarlanıyor- o zaman hemen kalitesiz yayınevleri böyle çabucak çevirdiler. Macarcası yani... (*olumsuz bir yüz ifadesi*) Türkçeden yeteri kadar uzaklaşmadığın takdirde yabancı kokuyor. Ben okuyamıyorum. Benim de arkadaşım geçen söyledi, bir arkadaşı merak edip bir Türk romanını satın almış. "Muhteşem Yüzyıl"la ilgili, Hürrem Sultan'ı anlatan bir şey. İki sayfa okudu ve bıraktı. Ben okuyamadım yani Macarcası o kadar kötü ki dedi. Şimdi gerçek edebiyatı, sizde de kaç kişi okuyor? Bir kitabı ranta boğmak için en azından iki bin nüsha lazım çünkü astronomik fiyat da veremiyorsun kitaba, o zaman satamazsın. Mesela Hasan Ali Toptaş. O da çok güzel fakat...

En son kimleri çevirdiniz? Şu an üzerinde çalıştığınız bir çeviri var mı?

Can Özoğuz'un destekleriyle çevirdiğim isimler var: Mehmet Zaman Saçlıoğlu. Can Bey dedi ki "Ben Mehmet'i çok severim, Macaristan'da tanınsın istiyorum." Bana verdi. Onun iki kitabını çevirdim. Şimdi *Düş Hekimi*, Yalçın Ergir. Son çevirdiğim bu. Bir de Bige Güven Kızılay'ın *Kehribar Zamanında Aşk*. Çok çok bilinen bir isim değil Bige Hanım fakat ben zevkle okudum kitabını. Çok iyi anlatıyor. Hikâyesi, Macaristan için çok egzotik. Can Bey vesile olmasaydı basılamayacaktı.

Şu an elimde yenisi yok. Şöyle bir şey var. Ona çok büyük bir önem veriyorum. Bilmiyorum siz Ignác Kúnos'un adını biliyor musunuz. O da Vámbéry'nin öğrencisi. Şimdi olay şu. 80'li yıllardayız. Bu meraklı bir öğrenci. Vámbéry'den tabii klasik Türk edebiyatını okuyor fakat sokakta fesli bir Türk görüyor, şerkeri. Pratik olsun diye o Türk ile konuşmaya başlıyor. Sonra hocaya gidiyor diyor ki "Bu adam başka türlü konuşuyor. Bizim okuduğumuz Türkçeden çok farklı." "Evet," diyor Vámbéry, "O, halkın konuştuğu kaba bir dil." Kúnos diyor ki "Halk edebiyatı var mı?" "Yok!" diyor Vámbéry fakat Kúnos diyor ki "Olmaz. Nasıl gülün kokusu var, bülbülün şarkısı var, halkın mutlaka türküleri olmalı." O zaman Vámbéry diyor ki sen git araştır." ve vapura biniyor. Adakale önünde duruyor. Türkçeyi duyuyor orada. İniyor. Burada türküleri kaleme alıyor. Sonra Tuna'nın alt kısmı gemiler için çok tehlikeli olduğu için orada bir sürü iş yapıldı ve Adakale sular altına gömüldü. O lehçeyi Kúnos kurtardı. Uzun yıllar kalıyor Kúnos İstanbul'da ve Türkiye'nin halk edebiyatının bütün türlerini; türkü, bilmece, destan, bekçi türküleri, aşk türküleri, mâniler, Nasreddin Hoca fıkraları, Karagöz oyunları, bütün bunları kaleme alan odur. Mesela ortaoyunlarını, Karagöz temsillerini oturuyorlar, üç dört kişi yazıyorlar. O, üç dört kişinin kaleme alabildiklerini birleştiriyor. Eskişehir'e de gidiyor.

Artık Batı uygarlığına geçildi ve bu değerler kaybolmaya yüz tuttu ve masallar. 98 Türk halk masalı var. Kendisinin oluşturduğu çok özel bir transkripsiyon. Ben o masalları çevirmek istiyorum. Özellikle karşılaştırmalı halk masalları araştırmacıları için paha biçilmez bir hazine. Öyle masallar var ki mesela siz-

---

de şehzade, şöyle yapıyor böyle yapıyor. Aynı masal bizde de var; “király fia” yani kralın oğlu ama farksız. Aynı masallar da var veya motifler benziyor ya da aynısı var. Mesela bir cadıdan ya da devanasından kaçıyorlar, arkasına tarak atıyor ve orman çıkıyor. Bu Türk halk masallarında da var, Macar halk masallarında da. Bu kalın bir kitap. Onun için bu kitaba sponsor arıyorum. Gülbaba Türbesi’nin bir vakfı var, şimdi oraya başvurdum fakat bürokrasi çok yavaş. Hâlâ bir sonuca ulaşamadık. Ancak benim en büyük arzum, şu an bu eseri çevirmek.

Keyifli sohbetiniz için çok teşekkür ediyoruz.